

adekvatno staroslavenskomu, a autor pretpostavlja da se izgovarao kao *ć* i(li) kao *šč*.

Autor nadalje razrađuje morfološke karakteristike koje svjedoče da se radi o oblicima uobičajenima za hrvatsku redakciju crkvenoslavenskoga jezika. Od sintaktičkih značajki mogu se spomenuti dvije potvrde dativa apsolutnog, kao i osebujni *futurum perfectum* u sintagmi »*eže iměše biti*«.

Usporedbom tekstova, Botos zaključuje da je prijevod fragmenta načinjen prema latinskom tekstu.

Malu nedoumicu može izazvati naslov članka u kojemu se spominje Veliki petak, a zapravo se radi o dijelu liturgije

za petak 6. posta i početku liturgije za subotu 6. posta (usp. *II. novljanski brevijar*, fol. 105 a-d). Na str. 95 (u odjeljku o morfologiji) čita se »Lok. Sg. po-muče 'post passionem' a 1/2«, ali se radi o tiskarskoj pogrešci; u transliteraciji (na str. 102) i na fotografiji originala vidi se da oblik glasi »po mucê«.

Rad I. Botosa vrijedan je prinos (u)poznavanju našega sačuvanog srednjovjekovnog naslijeđa i još jedan dokaz da se primjeri dosad neopisanih glagoljskih rukopisa i njihovih odlomaka čuvaju u svjetskim knjižnicama.

MARIJA - ANA DÜRRIGL

STAROSLAVENSKA AKADEMIJA I NJEZINO ZNAČENJE Zagreb-Krk, 18.-21. studenoga 1992.

U povodu 90. obljetnice osnutka Staroslavenske akademije održan je u Zagrebu i Krku međunarodni znanstveni skup *Staroslavenska akademija i njezino značenje*. Skup i proslavu organizirali su Staroslavenski zavod Hrvatskoga filološkoga instituta, Krčka biskupija i Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, a pod visokim pokroviteljstvom Sabora Republike Hrvatske. Skupu su prisustvovali ugledni predstavnici države i crkve, predstavnici HAZU, znanstvenih i obrazovnih ustanova iz Hrvatske i inozemstva te brojni uzvanici i gosti.

Simpozij je započeo u Zagrebu 18. studenoga 1992. (upravo na dan kada je prije 90 godina dr. Anton Mahnić u Krku osnovao Staroslavensku akademiju) svečanim otvorenjem u velikoj

dvorani Starogradske vijećnice. Pošto je dr. Milan Mihaljević u ime Organizacijskoga odbora otvorio skup, pozdravne su riječi uputili predstavnici organizatora: dr. Valter Župan, generalni vikar Krčke biskupije, dr. Matija Berljak, prodekan KBF u Zagrebu i dr. Anica Nazor, predstojnica Staroslavenskoga zavoda. U ime pokrovitelja nazočnima se obratio dr. Nedjeljko Mihanović, predsjednik saborskoga Odbora za prosvjetu, kulturu i znanost. Svoj pozdrav uputili su i dr. Slavko Kovačić (u ime Splitske nadbiskupije), akademik Radoslav Katičić (u ime Instituta za slavistiku bečkoga sveučilišta), akademik Božidar Finka (u ime Razreda za filologiju HAZU), dr. Zoe Hauptová (u ime *Slovníka jazyka staroslověnského* u Pragu), a dr. Mijo Lončarić, predstojnik Zavoda za hrvatski

jezik HFI uručio je organizatorima vrijeme poklon, faksimilno izdanje Jambrešićeva rječnika. *Collegium pro musica sacra* izveo je tri staroslavenska (glagoljska) napjeva: *Veličit* (po dobrinjskom napjevu), *Svet* (iz *Istarske mise* A. Vidakovića) te *Svrši stopi moje* K. Odaka.

Simpozij je nastavio radom 20. studenoga u Velikoj vijećnici u Krku. Sudionike su pozdravili prof. dr. Anton Benvin, u ime organizatora i u ime Hrvatskoga papinskog zavoda »Sv. Jeronima« u Rimu i gosp. Josip Volarić, predsjednik Skupštine općine Krk. Pozdravljajući okupljene u ime KBF u Zagrebu, prof. dr. Ivan Golub naglasio je kako je Akademija bila poput kovčega u koji je pohranjeno blago »zlatnoga otoka« – staroslavensko bogoslužje i glagoljica. Svoje su pozdrave uputili i prof. dr. Slavko Kovačić, u ime Splitske nadbiskupije, koja je dala nekoliko istaknutih članova Akademije te dr. Giorgio Ziffer sa sveučilišta u Udinama. Pročitana su i dva pismena pozdrava, koje su uputili ministar znanosti, tehnologije i informatike Republike Hrvatske dr. Ivo Sanader i prof. Janez Zor s ljubljanskoga Filozofskoga fakulteta.

Na simpoziju je održano 14 predavanja. Ovdje ćemo spomenuti tek naslove radova i imena predavača, budući da će sva predavanja biti tiskana u posebnom dodatku časopisa »Slovo«: *Važnost i uloga Staroslavenske akademije u Krku u promicanju i čuvanju staroslavenskog bogoslužja među Hrvatima* (mr. Ivan Milovčić – Cres), *Staroslavenska akademija i Staroslavenski institut* (dr. Anica Nazor – Zagreb), *Staroslavenska akademija u programima biskupa Mahnića* (dr. Anton Bozanić – Omišalj), *Svetozar Ritig – ličnost i djelo* (prof. dr. Josip

Bratulić – Zagreb), *Staroslavenska akademija i trećoreci* (prof. dr. Anđelko Badurina – Zagreb), *Rezultati istraživanja glagoljaškoga pjevanja na otoku Krku* (prof. dr. Jerko Bezić – Zagreb), *Josip Vajs i staroslavenske studije* (prof. dr. František Václav Mareš – Beč), *Milčetićeve hodočašća u glagoljaška središta* (prof. dr. Stjepan Damjanović – Zagreb), *Ivan Črnčić – hrvatski povjesnik i glagoljaš* (dr. Ivanka Petrović – Zagreb), *Pop Vinko Premuda* (dr. Branko Fučić – Rijeka), *Pop Mate Polonijo – život i djelo* (dr. Franjo Velčić – Krk), *Djelovanje Dragutina Antona Parčića na Krku* (Mateo Žagar – Zagreb), *Vjekoslav Štefanić i otok Krk* (prof. dr. Mirjana Strčić – Rijeka) te *Josip Hamm – istraživač glagolizma i hrvatskoglagoljske jezične baštine* (prof. dr. Eduard Hercigonja – Zagreb). Nakon završetka simpozija za sudionike i uzvanike priređen je domjenak u Krčkoj biskupiji, gdje se prisutnima obratio mons. Josip Bozanić, biskup krčki koji sada obnaša istu dužnost kao nekoć dr. Mahnić. Tom su prilikom gosti mogli razgledati vrlo vrijedan poliptih iz 14. st., djelo Paola Veneziana.

Staroslavenska akademija svojim je djelovanjem bila poput karijatide hrvatskoga bogoslužja u doba opasnosti zatiranja glagoljanja u okviru Rimske crkve, ali i izvan crkvenih krugova. Biskup Mahnić je utemeljenjem Akademije stvorio, između ostaloga, nov vid dijaloga crkve i kulture na ovome zemljopisnom području. Akademija je nastojanjem oko gajenja staroslavenskoga bogoslužja, izdavanja knjiga i časopisa te obrazovanja svećeničkoga podmlatka kritički pristupila fenomenu glagolizma, njegovo proučavanje digla na znanstvenu razinu i promatrala ga kao

europsku kulturnu pojavu. Premda neki ciljevi Staroslavenske akademije nisu mogli biti ostvareni, bez njezinih bi nastojanja glagoljanje sigurno zamrlo i ne bi s tolikom svježinom dočekalo reformu II. Vatikanskoga koncila.

Vrlo sažeti pregled djelatnosti Staroslavenskoga instituta u Zagrebu, što ga je 1952. god. osnovao mons. Svetozar Ritig, pokazuje kako je to ustanova koja je pravni i formalni sljednik Staroslavenske akademije. Zadaci Staroslavenskoga instituta (danas: Staroslavenskoga zavoda HFI) prvenstveno su skupljanje, obrada i proučavanje staroslavenske i stare hrvatske glagoljske i ćirilske baštine, objelodanjivanje spomenika (tako su u Zavodu za tisak pripremljeni *Hrvojev misal, II. novljanski brevijar* i prvotisak *Brevijara iz 1491. god.*, da spomenemo tek najvažnije) i stalno proširivanje biblioteke i fonoteke. Stožerni projekt Zavoda je izrada *Rječnika crkvenoslavenskog jezika hrvatske redakcije* (prvi je svezak izišao iz tiska tijekom ove godine), a u pripremi je gramatika hrvatskoga crkvenoslavenskog jezika. Uz to redovio izlaze i zavodske publikacije *Slovo* i *Radovi staroslavenskog zavoda*. Tijekom godina djelatnici Zavoda ostvarili su brojne značajne rezultate na polju izučavanja i objavljivanja tekstova hrvatskoga srednjovjekovlja.

Obilježavanje 90. obljetnice Staroslavenske akademije nastavljeno je 19. studenoga glagoljaškim izletom po otoku Krku, pod stručnim vodstvom dr. Branka Fučića, dr. Radoslava Katičića, dr. Petra Šimunovića, dr. Josipa Bratulića i dr. Anice Nazor, dok je vođa puta bio dr. Milan Mihaljević. Prije dolaska na sam Krk sudionici izleta poslušali su uvodna izlaganja dr. Fučića i dr. Bratulića o

otoku Krku, njegovoj povijesti i kulturi, dr. Katičića o bizantskoj dalmatinskoj »temi«, dr. Šimunovića o čakavštini i onomastici goranske regije te Ksenije Marković o nekim etnografskim zanimljivostima vezanima uz otok Krk. U Omišlju su sudionike izleta dočekali glazbenici-amateri, u župnoj crkvi što se spominje već 1213. g., s više glagoljskih natpisa i poliptihom Jacobella del Fiore, skup je pozdravio plovnik dr. Anton Bozanić, a članovi crkvenoga zbora izveli su staroslavenski *Veličít* po omišaljskom napjevu i dio pjesme za mrtve. Uz razgledavanje gradića, o povijesti Omišlja govorio je dr. Fučić, o dijalektu ovoga kraja govorio je dr. Šimunović, a dr. Katičić nadahnuto je govorio o etimologiji apelativa *Dunaj* u uličici toga imena. Skup je u ime mjesnih vlasti pozdravio i Tomislav Kralj.

U Portu su pod vodstvom dr. Anđelka Badurine sudionici skupa razgledali samostan franjevac trećoredaca glagoljaša Sv. Marije Magdalene i njegov lijep muzej s vrijednom bibliotekom, te objeđovali domaće specijalitete što ih je dr. Badurina nazvao »glagoljaškima«: *ććvardu, žgvacet, šurlice* i *presnec*. U refektoriju samostana slike su domaćih majstora iz 17. st., a u crkvi na oltaru nalazi se poliptih Girolama da Santacroce. Poslijepodne su sudionici izleta posjetili franjevački samostan u Glavotoku. Samostan je posjed dobio na poklon od Frankopana 1473. g.; zanimljivo je spomenuti da je upravo u tom samostanu nađen glagoljski *Ivančićev zbornik* i uz njega privezan jedini sačuvani primjerak *Spovidi općene*, tiskane u Senju 1496. godine. U crkvi izgrađenoj 1507. g. izlagali su dr. Šimunović i dr. Fučić, a dr. Katičić govorio je o mjesnom roman-

skom jeziku kojeg je posljednji govornik umro krajem prošloga stoljeća. Dr. Badurina sažeto je iznio četiri dosad malo poznate činjenice o interesima i djelatnostima Dragutina Parčića, među kojima izdvajamo veoma vrijedan herbarij iz 1852. godine.

Poslijepodne su sudionici izleta posjetili Vrbnik gdje su svečano dočekani. Razgledali su kapelu Sv. Ivana, gotičko zdanje iz 15. st., a zanimljivo je napomenuti kako u Vrbniku i danas postoji bratovština Sv. Ivana, jedna od dvije posljednje u Hrvatskoj. U župnoj crkvi Sv. Marije slavljena je svečana staroslavenska *Večernja* koju je predvodio dr. Župan. U crkvi je dr. Nazor održala predavanja o vrbničkim brevijarima i misama čiji su originali posebno za ovu priliku bili izloženi. Znanstveni skup završen je svečanom večerom u restoranu »Vrbniče nad morem«.

U subotu 21. studenoga sudionici izleta su pod vodstvom dr. Velčića i dr. Fučića razgledali grad Krk: gradske zidine, zgradu Biskupije u kojoj je djelovala Akademija, katedralu i baziliku Sv. Kvirina iz 10. ili 11. st., gdje je dr. Šimunović iznio neke pojedinosti o krčkom govoru. U zgradi župnog ureda dr. Fučić i dr. Mihaljević kraće su govorili o *Krčkom natpisu*, a u samostanu franjevača III. reda gosti su mogli vidjeti kartu Krka koju je u prošlom stoljeću izradio Dragutin Parčić.

Sudionici izleta posjetili su zatim Jurandvor. U crkvi Sv. Lucije dr. Šimunović opširno je izlagao o govorima otoka Krka (o cakavcima, čakavcima, čakavcima i ćokavcima), a dr. Fučić održao je nadahnuto predavanje o *Bašćanskoj ploči* i o crkvi Sv. Lucije: na temeljima rimske *villae rusticae* izgrađena je

ranokršćanska crkva; monasi su od kralja Zvonimira dobili zemlju u posjed, obnovili i povećali crkvu. Dr. Fučić na temelju novijih povijesnih istraživanja pretpostavlja da su to mogli biti prognani učenici Ćirila i Metodija koji prihvaćaju *Regulu sv. Benedikta*.

Zatim su sudionici izleta razgledali crkvu Sv. Vida u Dobrinju, a dr. Fučić je pročitao darovnicu iz 1100. god. kojom »slavni Dragoslav« daruje crkvi zemljište. Snježana Hozjan izlagala je o temeljnim značajkama dobrinjskoga govora. U Dobrinju gosti su razgledali i župnu crkvu Sv. Stjepana Prvomučenika, s glagoljskim natpisima na stupovima; jedan od njih kazuje kako je 1578. god. u Dobrinju živjelo 14 popova, 11 žakana i 753 župljanina. U župnom dvoru nalazi se vrlo vrijedna slika na svili iz 14. st. koju je naslikao Paolo Veneziano.

Ovaj sažet prikaz znanstvenoga skupa *Staroslavenska akademija i njezino značenje* zaključit ćemo nekim naglascima iz diskusije nakon održanih predavanja u Krku. Naime, predloženo je da se održi znanstveni kolokvij o Vj. Štefaniću, a dr. Mihaljević u ime organizatora skupa predložio je Skupštini općine Krk da imenuje ulice po znamenitim izučavateljima glagoljice J. Vajsu, I. Milčetiću i Vj. Štefaniću. Antun Katunar predao je predavačima i organizatorima prigodan poklon kojim želi pridonijeti popularizaciji glagoljice – kompjutersku disketu s tim pismom. Dr. Golub potom je pročitao apel što su ga sudionici skupa uputili Hrvatskoj biskupskoj konferenciji, u kojem se naglašava kako okupljeni na simpoziju *Staroslavenska akademija i njezino značenje* 18.-21. studenoga 1992. u Zagrebu i Krku izražavaju pri-znanje biskupima što su nakon II. Vati-

kanskoga koncila čuvali staroslavensku službu Božju na odnosnim crkvenim područjima i što su odobrili i izdali staroslavenski *Kanon mise* u prijevodu J. L. Tandarića. Imajući pred očima duh Staroslavenske akademije (čuvanje i promicanje staroslavenskog bogoslužja) i nove prilike u hrvatskom narodu, sudionici skupa mole Hrvatsku biskupsku konferenciju da se očuva staroslavenska služba Božja kao ona na *lingua monumentalis* za svečane blagdane; da se promiče izučavanje staroslavenske baštine odabirom stručno obrazovanih kadro-

va; da se čuvaju i prezentiraju staroslavenski i stari hrvatski glagoljski spomenici na svim razinama, od kamena do predaje i od logosa do melosa.

Spomenimo još i sponzore ovoga skupa: Ministarstvo znanosti, tehnologije i informatike Republike Hrvatske, Skupštinu općine Krk i Skupštinu grada Zagreba, *Interprogres* iz Zagreba i TIZ *Zrinski* iz Čakovca.

MARIJA - ANA DÜRRIGL

ZNANSTVENI SKUP O SV. KLIMENTU I SV. NAUMU OHRID, 12.-15. rujna 1993.

Od 12. do 15. rujna 1993. god., u velikoj dvorani Doma kulture Grigor Prličev u Ohridu, održan je međunarodni znanstveni skup »Svetite Kliment i Naum Ohridski i pridonesot na ohridskiot duhoven i kniževen centar kon slovenskata prosveta i kultura«. Skupu, čiji je organizator bila Makedonska Akademija na naukite i umetnostite, prisustvovalo je 33 znanstvenika iz osam zemalja.

Osnovni cilj skupa bio je taj da se prezentiraju najnovija istraživanja o Sv. Klimentu i Naumu Ohridskom, te da se rasvijetle još nepoznati trenuci njihove duhovne, prosvjetiteljske i književne djelatnosti.

Nakon otvaranja i pozdravnih riječi, uvodne referate pročitali su ugledni domaćini Petar Hr. Ilievski: *Svetite Kliment i Naum Ohridski. Prosvetiteljstvo so udvoeni sili* i Cvetan Grozdanov: *Svetite Kliment i Naum Ohridski vo*

umetnosta na Makedonija i na ohridskata arhiepiškopija.

Znanstveni rad skupa organiziran je po temama. Referati četvero sudionika – F. V. Mareša (Austrija): *Staroslovenskiot Očenaš vo Sinaiskiot psaltir*, Z. Golomba (USA): *Prašanjeto za staroslovenskiot prevod na otyče naš i negovite teološki implikacii*, L. Moszyńskoga (Poljska): *Pochwała 40 męczenników Klemensa Ochrydzkiego wobec wersji preslawskiej z kodeksu Supraskiego* i E. Wasilewske (Poljska): *Porównanie języka żywotu Metodiego z językiem Pochwały Śv. Metodiego Klemensa z Ochrydy* – pročítani su u njihovu odsustvu. Na temu **Literatura i jezik** izlagali su: S. Kožuharov (Bugarska): *Naum Ohridski kato poet – pesnopisec*, A. Kaciba (Mađarska): *Slovo pohvalno arhangelu Mihailu i Gavrilu Klimenta Ohridskoga v rukopisi G. S. Vencloviča*, V. Stojčev-